

Ko siekia Švietimo ministrė, pateikdama neteisingus duomenis?

Atsakydami į Jūsų raštą (2017-07-07 Nr. SR-3126) dėl Mokslo ir studijų įstatymo kai kurių straipsnių pakeitimo įstatymo projektui, siūlome atkreipti dėmesį, kad pateikiame rašte informacija neadekvati esamai situacijai, pateikiama remiantis daugiau politiniais įsitikinimais, o ne faktais ir atliktomis atskirų institucijų analizėmis.

1. ŠMM nurodė, kad „*siūloma nepritari* Lietuvos Respublikos Mokslo ir studijų įstatymo 5, 26, 27, 28, ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIII P-752, kadangi minėtu projektu nustatomas aukštųjų mokyklų valdymo modelis neatitiktų Europos Komisijos rekomendacijų“. Nagrinėjimui pateiktuose dokumentuose Europos universitetų asociacija nurodo apie Lietuvos kaip valstybės atsilikimą demokratizuojant aukštojo mokslo sistemą, nes **pagal autonomijos indeksą akademinėms bendruomenėms esame 26-ti iš 29 vertintų valstybių**. Dabar universitetuose yra suteikiama autonomija jų administracijoms, bet ne akademinėms bendruomenėms. Apskritai, Europos Sąjungos valstybėse nėra vieno ar vieningo universitetų modelio, jų veikia bent keli. Pateikti dokumentai (priedas 1) arba neanalizuoja **arba siekia klaidinti**, pateikiant nuorodas į Europos Komisiją, kad egzistuoja kokios nors specialios jos rekomendacijos dėl universitetų valdymo. Europos Komisijos komunikate „*Europos aukštojo mokslo sistemų modernizavimo darbotvarkė. Ekonomikos augimo ir užimtumo rėmimas* (2011) pažymėta, kad "vieno visiems tinkamo modelio nėra: **Europai reikia įvairių aukštųjų mokyklų** ir kiekviena iš jų turi siekti meistriškumo, vadovaudamasi savo misija ir strateginiais prioritetais". Ten pat aiškiai sakoma, kad „**už aukštojo mokslo pertvarkymą ir toliau atsako pačios valstybės narės ir jų švietimo institucijos**“, nepamirštant, kad dėl Bolonijos proceso įgyvendinimo būtina „gerinti žmogiškojo kapitalo plėtotės aukštosiose mokyklose kokybę ir aktualumą; sukurti veiksmingus valdymo ir finansavimo mechanizmus, padėsiančius siekti meistriškumo“. Dabartinė universitetų valdymo sistema tinkamai neskaitina žmogiškojo kapitalo plėtotės ir neleidžia siekti meistriškumo.

2. Sekantis teiginys: „*Pažymėtina, kad Lietuvoje, kaip ir daugelyje pažangiausių Europos šalių jau 8 metus aukštosios mokyklos rektorių (direktorių) renka, skiria ir atleidžia taryba. Toks valdymo principas ir modelis suteikia daugiau galių valdymo organui, kuris atstovauja viešąjį interesą, skatina priimti ryžtingus sprendimus, būtinus studijų ir mokslo kokybei gerinti, ir yra vienas svarbiausių valstybės pažangos ir ekonomikos vystymosi veiksnių. Įsitvirtinęs toks valdymo modelis davė teigiamų rezultatų siekiant aukštojo mokslo pažangos ir kokybės*“ parodo absoliučią ŠMM valdininkų nekompetenciją ir esamos situacijos nesupratimą, toks modelis galutinai iškreipė aukštojo mokslo sistemą ir nieko nedavė kokybei ir pažangai, o priešingai - ženkliai susilpnino universitetų valdymo skaidrumą ir atskaitomybę visuomenei. Tik keli tai pagrindžiantys argumentai:

2.1. **Valdant taryboms rektoriai darė begales pažeidimų** ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (LR AEPK) kasmet gauna apie **25** skundus (2015m.-**25**; 2016-**26** 2017-**19** skundų) dėl įgaliojimų viršijimo, nevykdė MSĮ sudarant Tarybas 62 procentai universitetų ir 32 procentai kolegijų <http://www.etika.gov.lt/skundai-ir-tyrimai/>

2.2. **Pateikta Specialiųjų tyrimų tarnybos (STT) išvada** dėl teisės aktų, reglamentuojančių valstybinių aukštųjų mokyklų turto valdymą, naudojimą ir disponavimą, parodo korupcinių sandorių galimybę ir **suteiktas per dideles galias rektoriams, kurias tarnyba (STT) siūlo mažinti**

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/8493d8f05fe911e7a53b83ca0142260e?positionInSearchResults=8&searchModelUUID=347c5116-baa8-4137-8365-6a93a0061e34>

2.3. Pateiktoje **Valstybės Kontrolės (VK) ataskaitoje** nurodoma, kad universitetų **Tarybos neužsiima pagrindine funkcija** - mokslo srityje **trūksta strateginio planavimo**, nėra aiškios ir detalios valstybinės aukštojo mokslo politikos, strategijos, nors ir gerai įrengta universitetų mokslo taikomųjų tyrimų bazė, tačiau studijų infrastruktūra tebelieka fragmentiška. Nustatyta, kad nėra viena pagal įstatymus kontroliuojančių institucijų neatlieka sistemingos universitetų finansinės būklės ir valdomo turto priežiūros, kurios pagrindu būtų įvertintos finansinės galimybės ir turto valdymo rizika (**VK ataskaita 2017-06-30 Nr. VA-2017-P-50-4-14**).

2.4. Minėtoje VK ataskaitoje nurodoma, kad eilė universitetų, kurių rektoriai laiku nepateikia jokių (finansinių, naudojamo turto) ataskaitų, lieka be jokių nuobaudų, t.y. nėra jokios įstatyminės bazės sustabdyti rektorių savivalę ir atsakomybės stoką. Tokią situaciją puikiai iliustruoja pačios ŠMM atsakymas, kad ji neturi jokių teisinių priemonių sustabdyti tarybos skiriamų rektorių savivalę net kreipiantis į teismą, kad apginti viešąjį interesą. Tai parodo, kad, **siekiant užtikrinti atskaitingumą visuomenei, ginant viešąjį interesą, tarybos nebuvo instrumentas, pagerinantis padėtį A.M.** (ŠMM atsakymas 2017-02-08Nr SR-615).

2.5. Įsitvirtinęs toks valdymo modelis **nedavė teigiamų rezultatų** siekiant **aukštojo mokslo pažangos ir kokybės**, nes dar padidino atotrūkį tarp akademinės bendruomenės ir rektorių, padidino socialinę atskirtį. **Atlyginimus rektoriams skiria taryba ir atlyginimų skirtumai tarp akademinės bendruomenės narių ir rektorių siekia iki 10 kartų:**

<http://mosta.lt/images/naujienos/2017/mokslas/vidutiniai-atlyginimai-2016-spalis-msi.pdf>

2.6. Lietuvos švietimo tarybos ataskaitos pateiktose išvadose nurodoma, kad **kokybė** per 8 tarybų valdymo metus nei kiek **nepagerėjo**, o dėl bendros blogos švietimo sistemos būklės (mokinių parengimas regionuose) smarkiai smuko:

http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=9258&p_k=1&p_t=173686#_Toc484049956

Valstybės kontrolė savo ataskaitoje (**2017-04-10Nr VA-P-50-1-7**) taip pat akcentuoja, kad nors valstybės investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą buvo beveik 1 mlrd. EUR, jos naudojamos tik 44 procentais ir atsiperkamumo nėra, kaip **ir nėra proveržio moksle.**

Jeigu taip gerai 8 metus veikė Tarybos, kodėl reikalinga pertvarka? Faktai sako ką kitą, kodėl meluojama?

LAMPSS pirmininkė

Asta Lapinskienė